

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

DOMMELHOEFSTRAAT 1A

Datum aanwijzingsbesluit:

04-06-2024

Grondslag:

Gemeentelijk monument overeenkomstig
Erfgoedverordening Gemeente Eindhoven

Monumentnummer:

GM0494

BASISGEGEVENS

Adres	Dommelhofstraat 1A
Stadsdeel	Tongelre
Perceelnummer	TGROO F 383
Categorie	Religieus
Bouwtype	Kerk (zaalkerk)
Bouwjaar	1949, 1962
Architect	G.A. Treep
Opdrachtgever	Remonstrantse Gereformeerde Gemeente te Eindhoven
Bouwstijl	Shake Hands, expressief functionalisme
Kunst	Bronzen deurgrepen van D. Stins (WK0045)
Huidige functie	Remonstrantse kerk
Oorspronkelijke functie	Remonstrantse kerk
Aard van bescherming	De bescherming heeft betrekking op het gehele kerkgebouw uit 1949 en de in 1962 toegevoegde uitbreiding met voorportaal met fontein en klokkenstoel en de vergrote nevenruimtes.
Onderdeel complex	-

OMSCHRIJVING

Omschrijving

Zaalkerk uit 1949 en nevenruimtes met toegangsportaal uit 1962, naar ontwerp van architect G.A. Treep.

Motivering

Het object, bestaande uit een zaalkerk uit 1949 en nevenruimtes met toegangsportaal uit 1962, voldoet aan de onderstaande waarderingscriteria en is derhalve beschermenswaardig als gemeentelijk monument Eindhoven.

Dommelhofstraat 1A betreft blauwe contour

Aanvullende foto's

Kunstwerk: Schenkende en ontvangende hand.

*Achtergevel van de eenlaags nevenruimte, noordwestelijk van de kerkzaal,
met jeugdruimte en vergaderruimte voor de kerkeraad.*

Zicht op de noordelijke schuine hoek in de linker (noordwestelijke) zijgevel van de kerkzaal.

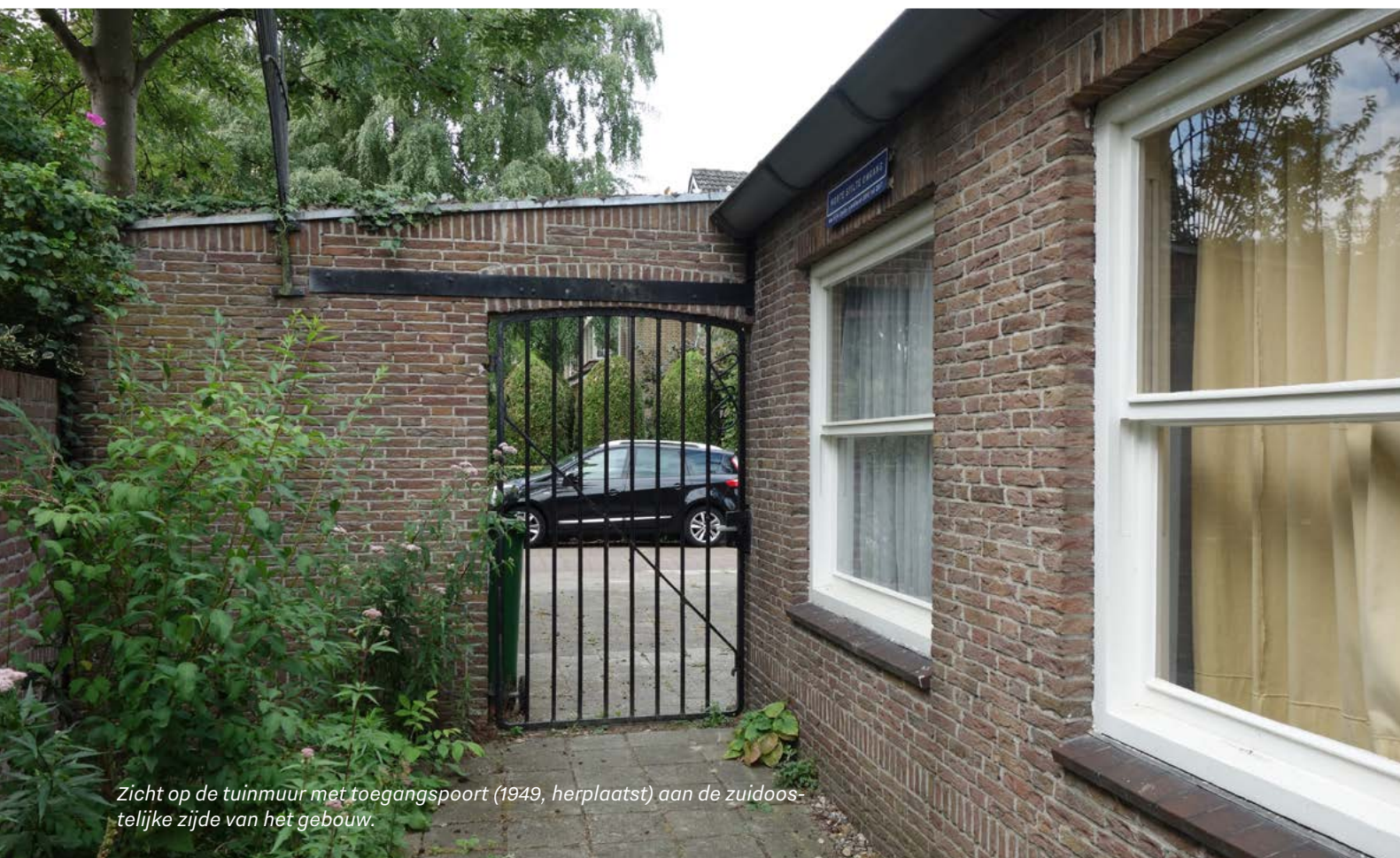
Achtergevel (noordoost) van de kerkzaal.

Zicht op de rechter (zuidoostelijke) zijgevel van de kerkzaal, met de hierop aansluitende eenlaags nevenruimte.

Zuidoostelijke gevel van de op de zuidoostelijke hoek van de kerkzaal aansluitende nevenruimte.

Waardering

Architectuur-, bouw-, en kunsthistorische waarde

Als karakteristieke zaalkerk uit 1949, gebouwd in Shake Hands stijl naar ontwerp van architect G.A. Treep met een eveneens door deze architect ontworpen uitbreiding uit 1962 in een markante expressionistisch functionalistische (bijna organische) trant, heeft het gebouw architectuurhistorische waarde. De door kunstenaar D. Stins ontworpen bronzen deurgrepen van de uit 1949 daterende toegang tot de zaalkerk werden bij het nieuwe toegangsportaal uit 1962 herplaatst..

Stedenbouwkundige en/of ensemblewaarde

Het kerkgebouw uit 1949 en het voorportaal met fontein, klokkenstoel en vergrote nevenruimtes uit 1962 vormen een schilderachtig geheel en een sterk beeldbepalend element aan de verder met middenstandswoningen bebouwde Dommelhofstraat.

Cultuurhistorische waarde

De kerk is cultuurhistorisch van belang als uiting van de toegenomen betekenis van protestants-christelijke kerkgenootschappen in het overwegend Rooms Katholieke Eindhoven, als gevolg van de vestiging van mensen van buiten Eindhoven door de groei van het Philips concern. In het omliggende Villapark ging het met name om het hogere functionarissen, een categorie die met name in de Remonstrantse Gemeente vertegenwoordigd was.

Gaafheid en herkenbaarheid

Openkele kleine wijzigingen na verkeert de zaalkerk met nevenruimtes en toegangsportaal in een zeer gave en oorspronkelijke staat, zowel in het interieur als in het exterieur. Het oorspronkelijke concept van zowel de kerkzaal uit 1949 als de in 1962 toegevoegde uitbreiding is dan ook nog zeer goed herkenbaar.

Zeldzaamheid

Het in twee fases in de naoorlogse periode tot stand gekomen gebouw is een markant en in de gemeente Eindhoven zeldzaam gaaf voorbeeld van een bescheiden kerkgebouw in een opvallende expressionistisch functionalistische trant.

Conclusie tot aanwijzing

Het object, bestaande uit een zaalkerk uit 1949 en nevenruimtes met toegangsportaal uit 1962, voldoet aan de bovenstaande criteria en is derhalve beschermenswaardig als gemeentelijk monument Eindhoven.

Beschrijving

Ontwikkelingsgeschiedenis

In 1949 maakt architect G.A. Treep uit Amsterdam in opdracht van de Remonstrantse Gereformeerde Gemeente te Eindhoven een ontwerp voor een kerkgebouw met bijbehorende dienst ruimten. Het besluit tot de bouw van een eigen kerkgebouw voor de Remonstrantse Gemeente in Eindhoven was genomen in 1939. Echter, door het uitbreken van WO II kon dit geen doorgang vinden. In 1949 kreeg de gemeente beschikking over een terrein aan de Dommelhofstraat. Het

nieuwe kerkgebouw, de eerste Remonstrantse kerk in het zuiden van Nederland, werd in 1950 in gebruik genomen. Het huidige eenlaags voorportaal met markante fontein en klokkenstoel rechts van de entree en de nevenruimtes zijn het resultaat van een verbouwing en uitbreiding in 1962, eveneens naar ontwerp van Treep. Bij deze verbouwing zijn de oorspronkelijke bronzen toegangsdeuren uit 1949 met een schenkende en een ontvangende hand (naar ontwerp van Dick Stins) naar de nieuw entree verplaatst. Het gebouw is in de decennia daarna enkel op detail-niveau gewijzigd. Zo werd er een toiletgroep aangebracht in een deel van de jeugdzaal, en is de keuken vergroot (samengevoegd met naastgelegen gangetje) en gemoderniseerd. Het kerkgebouw biedt tegenwoordig ook plaats aan de Evangelisch Lutherse Gemeente en de Doopsgezinde Gemeente.

Situering en ruimtelijke context

Het gebouw ligt grotendeels vrijstaand aan de oostelijke zijde van de Dommelhoefstraat in de buurt Villapark, oostelijk van het centrum van Eindhoven, waar het gebouw deel uit maakt van de gevelwand met woonhuisbebouwing, overwegend daterend uit de periode van het interbellum. Het wordt door een ondiep voorplein van de openbare weg gescheiden.

Gebouwbeschrijving

Hoofdvorm

De zaalkerk heeft een rechthoekige plattegrond met afgeschuinde hoeken, onder een met bitumen gedekt zadeldak. De gevels zijn opgetrokken in baksteen in wildverband. Op de noordwest en zuidwest zijde sluit de in 1962 gerealiseerde uitbreiding aan, kort omhoekend naar de zuidoost zijde van de kerkzaal. Deze uitbreiding is eenlaags onder een plat met bitumen gedekt dak (aan weeszijden van de expressief vormgegeven klokkentoren iets hellend) en heeft bakstenen gevels, eveneens in wildverband. Op vier plaatsen is in het dak van de nevenruimtes en portaal is een ronde lichtkoepel aanwezig.

Exterieur

Op de tussen twee uitgemetselde hoekpenanten opgenomen voorgevel (voorzien van subtiel siermetselwerk en een ijzeren Christusmonogram) van de kerkzaal sluit het eenlaags en expressief vormgegeven eenlaags voorportaal uit 1962 aan met een entree gevat in een omlijsting van witte verblendsteen onder een rollaag. Dit voorportaal onder een licht hellend en met bitumen gedekt lessenaarsdak gaat links en rechts over in de eenlaags nevenruimtes. Deze lopen deels langs de zijgevels van de kerkzaal door. Rechts van de entree met bronzen deuren en bronzen handgrepen (een schenkende en een ontvangende hand, ontwerp van Dick Stins) is een nis met fontein en een markante bakstenen klokkenstoel uitgevoerd met decoratief metselwerk in de basis.. In de klokkenstoel is een luidklok uit 1988 aangebracht. In de nis is een rond venster opgenomen met een enkelruits stalen raam, omgeven door een rollaag. De bovenrand van de nis en de bovenzijde van de voorgevel van de nevenruimtes met toegangsportaal, is afgewerkt met een rollaag. Rechts van de klokkenstoel gaat de voorgevel van de nevenruimte over in een tuinmuur met een getoogde ijzeren poort. Links van de entree bevat dit geveldeel uit 1962 twee opvallende en expressief vormgegeven door de dakrand stekende vensters met stalen raam (enkelruits bovenraam met enkelruits onderaam), omlijst door een rollaag. Geheel links in de gevel is een toegang met gewijzigde enkele deur.

De achtergevel van de kerkzaal is blind uitgevoerd. In de linker zijgevel van de kerkzaal is in de noordelijke schuine zijde een 8-zijdig venster met afgeschuinde hoeken en glas-in-lood opgenomen. Even uit het midden van deze zijgevel bevindt zich een uitgemetselde schoon-

steen. Rechts van deze schoorsteen is een fors rechthoekig venster met afgeschuinde hoeken uitgevoerd met glas-in-lood.

In de rechter zijgevel van de kerkzaal bevindt zich een groot rechthoekig venster met 9-ruits stalen raam met glas-in-lood, gevat in een iets terugliggende bakstenen omlijsting.

De achtergevel van de nevenruimtes aan de westelijke zijde van de kerkzaal bevat in een iets terugliggend geveldeel een terrastoegang met dubbele houten deuren met twee enkelruits ramen. Boven deze gevelopening is een rollaag uitgevoerd. Rechts hiervan zit een vensters met enkelruis raam en een breed venster met 8-ruits invulling. Beide vensters worden aan de bovenzijde afgesloten door een rollaag en zijn voorzien van een lekdorpel in bruine lekdorpelstenen. De noordwestelijke gevel van de nevenruimtes is blind uitgevoerd.

De niet aan de straat gelegen gevels van het aan de zuidoostelijke zijde van de kerkzaal omhoekende gedeelte van de nevenruimtes (predikant-ruimtes) bevatten aan de noordoostelijke zijde een venster met enkelruits raam en aan de zuidoostelijke zijde twee liggend gepositioneerde vensters met 2-ruits raam. Alle gevelopeningen worden afgesloten door een rollaag en zijn voorzien van een lekdorpel in bruine lekdorpelstenen.

Interieur

Inwendig bleef de indeling en afwerking van de nevenruimtes, zoals deze gerealiseerd werd in 1962 en de kerkzaal vrijwel geheel behouden. Alleen in de jeugdzaal in de noordwestelijke hoek van de nevenruimtes is in het recente verleden een toiletgroep ingebracht en het keukentje in de noordwestelijke hoek werd samengevoegd met het naastgelegen gangetje. Opvallende interieurafwerkingen zijn de donkerbruine tegelvloer met deels een expressionistisch patroon (ontmoetingsruimte) en deels een geometrisch patroon (onder andere in de kerkzaal, toegangsportaal en gang naar predikantenkamer) en accenten met in cement gelegde kiezels, de houten wandjes ter plaatse van de garderobe en in het toegangsportaal en gangetje naar de predikantenkamer, de houten plafondafwerking in het toegangsportaal en het houten plafond in de kerkzaal. De bakstenen binnenmuren zijn voorzien van een geschilderde afwerking.

Het in de zuidoostelijke zijgevel van de kerkzaal aanwezige venster bevat een glas-en-loodraam uit 1937. Dit venster werd gemaakt door Erna van Osselen en werd tentoongesteld op de Wereldtentoonstelling in Parijs in 1937. Het raam werd daarna geschonken door de regering. Het bevat de volgende tekst onder een afbeelding van een druivenrank: "Ik ben de ware wijnstok en Mijn Vader is de Landman. Alle rank die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg. En gij zijt de ranken; die in Mij blijft en Ik in hem die draagt veel vrucht want zonder Mij kunt gij niets doen." Het liturgisch centrum in de kerkzaal bevindt zich op een twee treden hoge verhoging met klin-kerranden. De verhoging is geheel rechts breder uitgevoerd en markeert nog de plek waar oorspronkelijk de bank voor de kerkenraad stond. Hier is nu het doopvont opgesteld. Dit doopvont is tevens het enige nog resterende onderdeel van de oorspronkelijke inrichting van het liturgisch centrum. De houten preekstoel en avondmaaltafel zijn jongere toevoegingen. Een ander opvallend element uit de bouwtijd van de kerkzaal zijn de hier aanwezige hanglampen (6 stuks). In de noordwestelijke zijgevel van de kerkzaal zijn twee nissen onder een betonnen latei zichtbaar. Deze nissen herinneren nog aan twee doorgangen naar de nevenruimtes uit de eerste opzet in 1949.

In de kerkzaal is een Verschueren orgel aanwezig (1951, verbouwd in 1964 en voorzien van houten ombouw met balkon).

Perceelinrichting / tuin

Rechts aansluitend op de voorgevel van de nevenruimte is een bakstenen tuinmuur (1962) met ijzeren toegangspoort (1949, herplaatst) uitgevoerd. Het terrein tussen het kerkgebouw en de openbare weg (Dommelhofstraat) is grotendeels bestraat (met gebakken klinkers en betongegels). Voor de hoofdentree met bronzen deuren is een twee treden hoge stoep in klinkers (diagonaal patroon) aanwezig. Het terrein achter de kerk (noordoostelijke zijde) is deels ingericht als een groene tuin, met bestrating langs de gevels.